

HASSELT
HEEFT
HET.

MIRAKELS EN SPEKTAKELS

— SPEEL EN BELEEF —

LAGER ONDERWIJS

VOORWOORD

Beste leerkracht

De Hasseltse zevenjaarlijkse Virga Jessefeesten zijn al sinds 1682 een traditie. Ze verenigt vele mensen en lokt vele toeschouwers. De traditie heeft een religieus christelijke oorsprong, maar heeft ook een onmiskenbare culturele erfgoedwaarde. Bijvoorbeeld de erwtensoepbedeling door de Langeman en de versiering van de stad door de “rotten”. Deze eeuwenoude feesten zorgden voor een brede waaier aan erfgoedstukken: het beeld van de Virga Jesse, het beeld van de Langeman, de vele foto's en prenten, de kledingstukken voor het Virga Jessebeeld, de wagens, ...

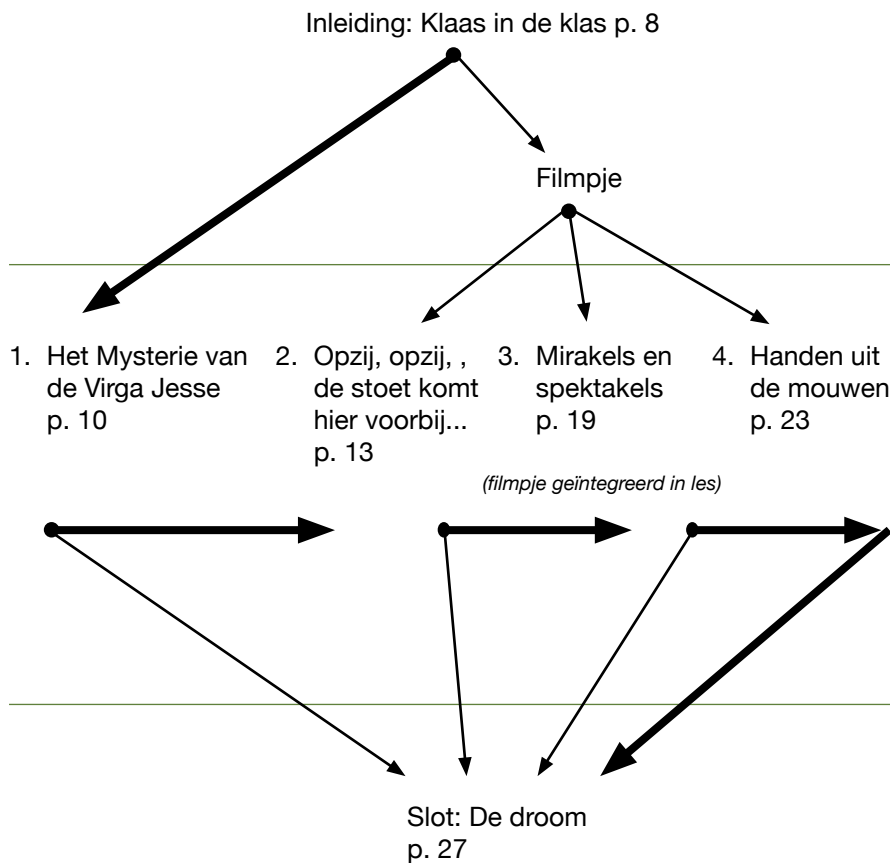
De Vlaamse Gemeenschap erkende de waarde van dit culturele erfgoed in juni 2009 door ze toe te voegen aan de Vlaamse lijst van het immaterieel erfgoed. Dit is de eerste stap naar de erkenning door UNESCO als werelderfgoed.

Met dit lespakket willen we kinderen en jongeren laten kennismaken met de kern van een traditie: het doorgeven en bewaren. De Virga Jessefeesten zijn een aangrijpingspunt om die elementen te verkennen. Kinderen en jongeren kunnen daardoor aansluiting vinden bij een eeuwen-oude Hasseltse traditie.

Wij wensen je veel inspiratie bij het doornemen van dit lespakket.

INHOUDSTAFEL

- Een dialoog tussen het onderwijs en het erfgoedveld p. 4
- Leerkrachtenbundel p. 6
  - Inhoud van de lessen p. 7
  - Lessen

Introductie van de personages
Duur: 15 min

Creative verwerking via thema's. Klaas neemt de leerlingen met zich mee. In principe kunnen de vier lessen los van elkaar gegeven worden. Het is wel aan te raden de vier lessen allemaal te doorlopen (dikke pijlen). Dan volgen de leerlingen Klaas ook doorheen heel zijn zoektocht.

Duur: 60 min per thema

Afsluiter van het pakket. Bondige samenvatting van het onderwerp.

Duur: 30 min

- Achtergrondinformatie voor de leerkrachten p. 28
- Werkblaadjes voor de leerlingen p. 36
- Colofon p. 62
- DVD
  - *Klaas op zoek naar de Virga Jesse* [filmpje]
  - *Het kind van de Morin* [filmpje]
  - *De rotten van Hasselt* [filmpje]

EEN DIALOOG TUSSEN HET ONDERWIJS EN HET ERFGOEDVELD

De noodzaak van samenwerking

In 2007 verscheen het onderzoek dat professor Schrammen en Sigrid van der Auwera voerden rond erfgoededucatie. Uit het onderzoek blijkt de noodzaak van een samenwerking tussen erfgoedsector en het onderwijs, om op een zinvolle manier te werken rond erfgoededucatie. In de doelstellingen stond onder meer geformuleerd:

- de overheid moet de coördinatie en het overleg tussen onderwijs en erfgoedsector bevorderen
- het zich openstellen van scholen voor overleg en coördinatie rond erfgoed en het zoeken naar partners op het terrein

In het rapport werden ook enkele aanbevelingen gedaan om de doelstellingen te realiseren:

- de erfgoedsector voorziet best in flexibele en gedifferentieerde pakketten voor de verschillende doelgroepen, liefst ook digitale pakketten en doet hiervoor beroep op didactische competenties in of buiten huis (lerarenopleidingen)
- lerarenopleidingen dienen voor studenten meer mogelijkheden te creëren door een vakoverschrijdende module aan te bieden, stages te lopen in de sector en samen met de sector activiteiten op te zetten
- de erfgoedsector moet naar buiten treden en een communicatief offensief lanceren over aanbod en mogelijkheden

Vanuit die optiek heeft het departement lerarenopleiding van de Xios Hogeschool de keuzemodule “erfgoededucatie” in het curriculum opgenomen. Een nauwe samenwerking met de Hasseltse erfgoedcel was hiervan een logisch gevolg. Een eerste gezamenlijk project resulteerde in lesbrieven basis- en secundair onderwijs rond de figuur van Hendrik van Veldeke (2007). “Water in Hasselt” werd een tweede lokaal erfgoedthema (2008). De voorliggende lesmap rond de Virga Jessefeesten vormt de recentste, maar niet de laatste samenwerking rond erfgoededucatie.

De Erfgoedcel Hasselt, die werkt met middelen van de Vlaamse Gemeenschap, ziet bij haar taak om te sensibiliseren rond erfgoed een belangrijke rol weggelegd voor erfgoededucatie. Aangezien zij ook samenwerkingsverbanden moet stimuleren, is de samenwerking met het onderwijs van groot belang. Concreet vult ze de sensibilisering van het onderwijsveld/leerlingen als volgt in: de erfgoedcel wil het onderwijsveld/leerlingen laten kennismaken met:

- erfgoed als begrip
- de taken van de erfgoedsector en de actoren
- concrete thema's (lokaal erfgoed), die een aanleiding vormen om het over het erfgoedbegrip te hebben.

Samenwerken met een departement lerarenopleiding is dan ook heel belangrijk, omdat er kennis, vaardigheden en attitudes worden aangereikt aan docenten, studenten, toekomstige leerkrachten én toekomstige leerlingen.

Bestaand raakvlak

Tijdens de samenwerking kwamen de XIOS Hogeschool en de Erfgoedcel Hasselt tot de conclusie, dat die samenwerkingsverbanden een logisch gevolg zijn van gelijklopende doelstellingen rond historisch besef en respect voor de omgeving. Meer nog, ze zijn ervan overtuigd dat er op dit moment in heel wat scholen al aan erfgoed gewerkt wordt, zij het niet onder die noemer.

Uit de doelstellingen van het onderzoek uit 2007 blijkt al in welke mate er raakvlakken tussen onderwijs en erfgoedveld bestaan:

- leraren meer bewust maken dat erfgoededucatie geen extra is maar onder de noemer van de eindtermen valt
- gelinkte ontwikkelingsdoelen en eindtermen meer verduidelijken: bewustwording van de leraar als cultuurparticipatant

De benadering van erfgoed en de pragmatische invulling van erfgoededucatie, die in dit samenwerkingsverband gehanteerd werden, tonen hoe makkelijk de doelstellingen van onderwijs en erfgoed aansluiting vinden.

Erfgoed

Onder erfgoed verstaan we alle materiële en immateriële uitingen en sporen van menselijke handelingen uit het verleden en het heden, waaraan we als individu of als samenleving in het heden bewust of onbewust een waarde hechten en die we bewaren voor de toekomst.

Erfgoededucatie

Erfgoededucatie is elke vorm van onderwijs die uitgaat van “sporen in het heden uit het verleden” en die deze inbedt in een context die op kennis berust en/of een ervaring kan teweegbrengen die naar het verleden verwijst, met andere woorden een erfgoedervaring.

Erfgoededucatie heeft tot doel studenten door onderzoek en door confrontatie met authentiek materiaal te laten ervaren hoe de wereld voortdurend verandert en hoe elk erfgoedspoor een eigen ‘geschiedenis’ kent. Op die manier draagt erfgoededucatie bij tot een historisch besef en tot een leren waarderen van wat waardevol is.

De studenten lerarenopleiding werden gestimuleerd om op een gestructureerde manier achtergrondinformatie over het thema te verzamelen, te bevragen, te argumenteren en te rapporteren. Met deze opdracht leren ze één van de belangrijkste methodieken uit het erfgoedwerkveld: op onderzoek gaan en bronnen interpreteren. Ze zijn zich bewust van wie er met erfgoed bezig is, wat er gebeurt binnen het erfgoedveld. Zo werd gebouwd aan de competentie “de student als cultuurparticipant”.

De kennismaking met erfgoed als begrip en als methodiek, kan natuurlijk het gemakkelijkste gebeuren aan de hand van een concreet thema. Lokaal erfgoed wordt dan de aanleiding om specifieke vaardigheden en attitudes er eens uit te lichten en er aandacht aan te besteden. Het voordeel van een lokaal uitgangspunt is dat er meer kans is dat het aansluit bij de actualiteit en misschien wel bij de leefwereld van de leerlingen. Ook voor leerkrachten die een projectweek tot de mogelijkheden zien, is lokaal erfgoed een mooie invalshoek.

Tot besluit

De kennismaking met het begrip en de waarde van erfgoed, en de methodieken die gangbaar zijn in de erfgoedsector, zijn dus sterk gelijklopend met de attitudes en vaardigheden die in het onderwijs als doelstelling gelden.

Erfgoed kan in iedere context en dus in iedere les gebruikt worden. In ruime zin omvat erfgoededucatie immers elke vorm van educatie die erfgoed als doel of als middel inzet. Belangrijk is dat verschillende erfgoeddomeinen in hun alledaagse jasje gezien worden.

Door leerlingen in contact te brengen met cultureel erfgoed bevorderen we het respect voor de omgeving én het historisch besef en daarmee het draagvlak voor cultuurbehoud.

LEERKRACHTEN

BUNDEL

INHOUD VAN DE LESSEN

A. Het begrip traditie

Het personage Klaas leidt de begrippen 'traditie' en 'Virga Jesse' in. De Virga Jessefeesten zijn de insteek om het begrip traditie een gezicht te geven.

In 4 lessen, volgend op deze inleiding, werken we telkens rondom een aantal kenmerken van het begrip 'traditie':

- een traditie wordt gedragen door een gemeenschap (vele mensen)
- een traditie keert steeds terug
- een traditie wordt overgedragen op de volgende generaties
- een traditie kent vele uitingen en interpretaties

B. Structuur van de leerkrachtenbundel

De leerkrachtenbundel bestaat uit de ingevulde werkblaadjes aangevuld met aandachtspunten voor de klaspraktijk.

>> Achteraan in de lesmap zijn de werkblaadjes voor de leerlingen toegevoegd.

INLEIDENDE LES - KLAAS IN DE KLAS (20 MINUTEN)

A. Kern van de les:

Om te kunnen werken rond een traditie die in een bepaalde omgeving, op een bepaalde plek of in een bepaalde familie leeft, situeren we Klaas binnen zijn familie en in Hasselt.

Eindtermen:

WO
5.6, 5.9, 7

Nederlands
1.6, 2.2

Doelen:

De leerlingen

- kunnen uit tekst- en beeldmateriaal familiale banden afleiden tot twee generaties terug
- stellen vast dat elke gemeente rijk is aan cultureel erfgoed
- kunnen via mondelinge weg informatie verzamelen

B. Werkwijze:

1. Het verhaal van Klaas

Werkblaadje 1	Aandachtspunten
Dit verhaal speelt zich af in Hasselt. Even de personages voorstellen/wie is wie?	Bestuderen van de illustratie en bespreken (ook leeftijden).
Klaas, speurneus, 9 jaar Virga Jesse, heiligenbeeld, 513 jaar Juf Anita, Klaas' juf, 45 jaar Hilde, mama van Klaas, 36 jaar Johan, papa van Klaas, 36 jaar Suzanne, oma van Klaas, 63 jaar Gilbert, buurman van Klaas, 68 jaar Niels, vriend van Klaas, 9 jaar Carmen, gids, 22 jaar Ellen, toevallig in dit verhaal beland, 22 jaar	Mogelijke conclusies: - Het Virga Jessebeeld is wel heel oud. Aangeven dat we hierover meer zullen vernemen tijdens de volgende lessen. - Klaas en Niels zijn leeftijdsgenoten van de leerlingen.
 Hallo! Ik ben Klaas en ik ben negen jaar. Samen met mama en papa woon ik in Hasselt in de Aldestraat. Ook oma en opa wonen in Hasselt. Op woensdagnamiddag ga ik altijd naar oma en opa. Daar krijg ik heerlijke pannenkoeken.	Tekst gebruiken als link voor thuisopdracht.

<p>Ik zit in het derde leerjaar bij juffrouw Anita. Rekenen vind ik niet zo leuk maar taal doe ik wel heel graag. Ik lees veel boeken en speel graag in mijn zelfgebouwde boomhut. Later wil ik uitvinder worden of boeken schrijven.</p> <p>Mijn beste vriend heet Niels. Hij zit bij mij in de klas en na de school spreken we vaak af.</p> <p>Vandaag kregen we van de juf een opdracht: “Wat is bijzonder, wat is typisch voor de gemeente of stad waarin je woont?” Ik vond het niet zo gemakkelijk. Heb jij al eens nagedacht over typische kenmerken van jouw gemeente?</p> <p>Ik ga het vanavond aan mama en papa vragen. Zij kunnen me vast helpen. Misschien moeten jullie dat vanavond ook maar eens doen. Dan kijken we morgen samen naar typische gerechten, feesten, gebeurtenissen, plekjes, ... van onze gemeente.</p>	
--	--

2. Thuisopdracht: wat is er typisch aan jouw stad of gemeente?

Werkblaadje 2	Aandachtspunten
<p><u>Opdracht:</u> ga voor jouw gemeente op zoek naar een typische gebeurtenis, plaats, gewoonte, gerecht, ...</p> <p>-----</p> <p>-----</p> <p>-----</p> <p>Aan wie heb je informatie gevraagd?</p> <p>-----</p>	<p>Kinderen stimuleren om raad te vragen aan familieleden of kennissen.</p> <p>Uitbreidende tips: denken aan eten, drinken, feesten, gebeurtenissen, plaatsen, ...</p>

Als je les 1 behandelt in de klas, kan je dit filmpje hieronder overslaan. Het filmpje is in les 1 opgenomen. Ga je rechtstreeks naar les 2, 3 of 4, bekijk dan nu het filmpje *Klaas op zoek naar de Virga Jesse* in de klas.

3. Filmpje: Klaas op zoek naar de Virga Jesse

	Aandachtspunten
	<p>Filmpje tonen dat de rode draad vormt doorheen de lessenreeks.</p>

LES 1 - HET MYSTERIE VAN DE VIRGA JESSE (1U.)

A. Kern van de les:

Klaas gaat op zoek naar elementen uit de traditie van de Virga Jessefeesten. Die elementen tonen aan dat de Hasselaren veel belang hechten aan de figuur van de Virga Jesse en dat de traditie al lang wordt gedragen door de Hasseltse gemeenschap.

Eindtermen:

WO

5.7, 5.8, 5.9, 6.3 bis

Nederlands

1.7, 2.5, 2.6, 3.4, 4.6, 4.7, 4.8, 6.5

Muzische vorming

1.2, 1.3, 5.5, 6.1, 6.2

Doelen:

De leerlingen

- kunnen enkele typische kenmerken van hun gemeente aangeven.
- stellen vast dat cultureel erfgoed in verschillende vormen voorkomt.
- kunnen aan de hand van zowel beeld- als tekstmateriaal de “Virga Jesse” beschrijven.
- kunnen het begin van de traditie van de Virga Jessefeesten situeren op de tijdband.
- kunnen het verband leggen tussen Hasselt en de Virga Jessefeesten.

B. Werkwijze:

1. Klasgesprek over de thuisopdracht

	Aandachtspunten
	Rubriceren van de antwoorden van de leerlingen (bv. eten en drinken, historische gebouwen, tradities, feesten, ...). Categoriseren van informantanten.

2. Klaas koos voor de Virga Jessefeesten

Werkblaadje 3	Aandachtspunten
<p>Dag allemaal, is jullie opdracht een beetje gelukt? Mijn klasgenootjes en ik hebben gezocht naar iets typisch voor onze stad Hasselt.</p> <p>Niels dacht onmiddellijk aan speculaas. Natuurlijk, want hij eet bijna elke speeltijd een Hasseltse speculaas. Fien, die naast mij zit, koos voor de kermis in september. Robin vertelde over de jeneverfeesten.</p> <p>Ik heb lang nagedacht om een goed voorbeeld te vinden. Mama dacht dan aan de Virga Jesse. Juf Anita vond het een heel goed voorbeeld. Maar veel weet ik wel niet over die Virga Jesse, enkel dat er soms in augustus Virga Jessefeesten zijn en dat er dan een grote stoet door Hasselt trekt. Mama vertelde mij gisteren nog dat er een kerk in Hasselt staat die 'de Virga Jessebasiliek' heet.</p>	<p>Lezen van het vervolg op het verhaal van Klaas.</p> <p>Verwijzen naar het personage Virga Jesse uit de illustratie van de vorige les.</p> <p>Zoeken naar gelijkaardige voorbeelden van de leerlingen.</p>

3. Filmpje: Klaas op zoek naar de Virga Jesse

Werkblaadje 4	Aandachtspunten
<p>Ga samen met Klaas op zoek naar de Virga Jesse. Een filmpje zal je hierbij helpen.</p> <p>- Wie is de Virga Jesse? Zo noemt men Maria in Hasselt.</p> <p>- Waar vinden we het beeld van de Virga Jesse? In de Virga Jessebasiliek in de Kapelstraat.</p> <p>- Beschrijf dit beeld. Maria draagt een lange, blauwe jurk met daarover een ivoorwitte mantel, versierd met gouden stippen. De witte sluier bedekt haar schouders, hals en goudkleurige haar. Op haar hoofd staat een gouden kroon met bloemen. Het kindje Jezus draagt een lange bruingele jurk.</p>	<p>Tonen van het filmpje <i>Klaas op zoek naar de Virga Jesse</i>.</p> <p>Inhoudelijke bespreking aan de hand van enkele gerichte vragen.</p> <p>Verduidelijken dat het hier om een andere naam voor Maria gaat. Benadrukken dat enkel in Hasselt Maria deze naam krijgt.</p> <p>Tonen van de afbeelding van het Virga Jessebeeld, p. 38.</p> <p>Bijkomende info:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ontworpen tijdens het begin van de 14de eeuw - 1 m hoog en gemaakt uit één stuk eikenhout.

- Wat is een processie?

Een optocht met praalwagens, muziek, mensen in speciale klederdracht, ...

Om het begrip “processie” te schetsen, mogelijk vergelijken met stoet.

Verder in dit lessenspakket bespreken we de processie uitvoerig. Hier willen we enkel het begrip introduceren.

LES 2 - OPZIJ, OPZIJ, DE STOET KOMT HIER VOORBIJ (1U.)

A. Kern van de les:

Klaas leert van zijn oma dat er heel veel mensen met de Virga Jessefeesten bezig zijn en dat ze elke zeven jaar een groot feest organiseren ter ere van haar. Een traditie wordt dus gedragen door een gemeenschap en keert steeds terug.

Eindtermen:

WO

5.6, 5.7, 5.8, 5.9, 6.1

Nederlands

1.7, 2.5, 3.4, 4.6, 4.7, 4.8, 6.5

Muzische vorming

1.2, 1.3, 5.5, 6.1

Doelen:

De leerlingen

- kunnen aan de hand van tekst- en beeldmateriaal het ontstaan en het verloop van de Virga Jesseprocessie toelichten.
- kunnen data chronologisch rangschikken en in de juiste eeuw situeren.
- kunnen met voorbeelden illustreren dat 7 een symbolisch getal is.
- kunnen verwoorden dat tradities doorgegeven worden van generatie op generatie.
- beleven de sfeer van de Virga Jesseprocessie aan de hand van tekst- en beeldmateriaal.

B. Werkwijze:

1. Oma leert Klaas meer over de Virga Jesse

Werkblaadje 5	Aandachtspunten
<p>Jullie zijn samen met mij al één en ander te weten gekomen over de Virga Jesse. Toch wil ik nog wat meer weten over die processie. Volgens mama kan oma mij daar vast meer over vertellen. Ook de juf vindt dat een goed idee, ze zegt dat oudere mensen vaak veel over zulke zaken weten.</p> <p>Klaas: “Dag oma, ik ben op zoek naar informatie over de Virga Jesseprocessie. Mama en juf Anita dachten dat jij me daar wel meer kon over vertellen.”</p> <p>Oma: “De Virga Jesseprocessie! Sinds ik geboren ben, ga ik al naar de Virga Jesseprocessie. Ik heb er zelfs nog foto’s van! Misschien kunnen we die eens samen bekijken.”</p> <p>Klaas: “Graag. Kan je me dan een beetje uitleg geven bij de beelden?”</p>	<p>Lezen van de tekst.</p> <p>Benadrukken waarom de oma van Klaas meer over deze processie kan weten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - inwoner van Hasselt - gezien haar leeftijd heeft zij wellicht al verschillende processies beleefd.

2. Foto-oefening

Werkblaadje 6	Aandachtspunten
<p>Oma geeft uitleg bij de foto's, maar Klaas raakt een beetje in de war. Kan jij de juiste uitleg bij de juiste foto plaatsen?</p> <p>Foto 1 – letter i</p> <p>i. “De stoet wordt gevormd door verschillende groepen. Sommige groepen dansen, andere zingen of beelden een verhaal uit. Dikwijls zijn er ook een soort praalwagens die meegetrokken worden. In 1982 was er een wagen waarop men de drie kerktorens van de binnenstad van Hasselt had nagebouwd. Dat was erg mooi gedaan.”</p> <p>Foto 2 – letter a</p> <p>a. “De Virga Jessefeesten vinden plaats in de maand augustus. Dat betekent dat het soms erg warm is op de dag van een processie. Tijdens de vorige feesten, in 2003, was het één dag zo heet dat men een kortere route koos. Door de hitte waren er ook speciale stopplaatsen waar iedereen een bekertje water kreeg. Dat zie je op deze foto.”</p> <p>Foto 3 – letter e:</p> <p>e. “Heb je al ooit gehoord van de Langeman? Het is een hele grote pop, een reus, die niet vaak buiten komt; enkel tijdens de Virga Jessefeesten en wanneer de koning op bezoek komt. Dat is al een heel oude traditie. Deze foto van de Langeman is genomen in 1968.”</p>	<p>Elke beschrijving van oma correspondeert met een foto. De leerlingen zoeken aan de hand van de beschrijvingen (letters) de bijhorende foto (cijfers).</p> <p>Kennis maken met verschillende aspecten van de processie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - plaats en tijd van het gebeuren - het Virga Jessebeeld als centrale element - omkadering: processiewagens, kledij, dans, Langeman, ...

Foto 4 – letter h

h. “De route waarlangs de processie gaat, is lang op voorhand al uitgestippeld. Men loopt niet willekeurig door de straten van Hasselt maar men probeert langs alle versierde straten te gaan. Op vele plaatsen worden in de straten verhalen uitgebeeld. Deze foto uit 1961 is genomen op de Grote Markt. Het verhaal van de schaliedekker wordt hier getoond. Je moet goed kijken, maar je ziet hoe er een man, of eigenlijk een levensgrote pop, aan de dakgoot bengelt.”

Foto 5 – letter g

g. “Er komt telkens veel volk opdagen om de processie te zien. De mensen brengen stoelen mee zodat ze rustig het hele spektakel kunnen volgen. Op deze foto zie je hoeveel mensen er aan de kant van de weg wachten op de processie. Deze foto is genomen in 1996. Ik ben dat jaar niet meegestapt in de processie. Het leek me ook eens leuk langs de kant te staan en foto's te nemen.”

Foto 6 – letter f

f. “Aan de Virga Jessefeesten gaat veel werk vooraf. Zo moet men kleding maken, wagens timmeren, programmaboekjes schrijven, maar ook affiches laten drukken bijvoorbeeld. Ik ben geboren op 10 augustus 1947, een dag dat er een Virga Jesseprocessie was. Daarom nam mijn moeder, en dus jouw overgrootmoeder, naderhand een foto van de affiche van 1947. Daar ben ik best wel trots op.”

Foto 7 – letter b

b. “In 1989 ging je mama voor het eerst mee met de processie. Ze was erg trots omdat ze een bijzonder mooi kledingstuk mocht dragen. Het was gemaakt uit een gouden stof. Dat kan je op deze zwart-witfoto natuurlijk niet zien. Het vierde meisje, van links geteld, is je mama, Klaas.”

Foto 8 – letter c

c. “Zoals je weet, is het Virga Jessebeeld erg belangrijk. Tijdens de Virga Jesseprocessie wordt het beeld dan ook meegedragen. Op deze oude foto uit 1954 zie je hoe paters het beeld op de schouders meedragen. Tijdens de feesten wordt het beeld overigens mooi aangekleed met kostbare kleding. Ook dat zie je op deze foto.”

Foto 9 – letter d

d. “Mijn mooiste herinnering is die keer dat ik meeding met de processie bij een dansgroep. We hadden zulke mooie kledingstukken aan en dansten erg sierlijk. Dat was in 1975. Het tweede meisje van rechts ben ik. Ik was toen 29 jaar.”

3. Rekenoefening

Werkblaadje 7	Aandachtspunten
<p>Even rekenen...</p> <p>Hoe oud is de oma van Klaas? Als je haar leeftijd gevonden hebt, kan ook haar geboortejaar berekenen. 63 jaar. Geboren in 1947.</p> <p>Omcirkel in elk tekstje de datum en noteer. Begin met de datum die het langst geleden is. 1947 1954 1961 1968 1975 1982 1989 1996 2003</p> <p>Als je deze data aandachtig bestudeert, kan je te weten komen om de hoeveel jaar men de processie organiseert. Om de 7 jaar.</p> <p>Welke processies kan de mama van Klaas al bijgewoond hebben? 1975 1982 1989 1996 2003</p> <p>Wanneer waren de laatste Virga Jessefeesten? Hoe oud was jij toen?</p>	<p>Leeftijd van oma opzoeken op het eerste werkblaadje uit de inleidende les. De leerlingen kunnen vergelijken met de leeftijd/het geboortejaar van hun grootouders. Geboortejaar eventueel aanduiden op een tijdband.</p> <p><i>Uitbreiding:</i> Symboliek van het getal 7 duiden. In de bijbel verwijst men zeer vaak naar dit heilige getal: 7 dagen van de week (scheppingsverhaal), 7 sacramenten, 7 hoofdzonden, ... Ook in de wereldlijke context komt het getal 7 vaak voor: 7 kleuren van de regenboog, 7 wereldwonderen, 7 noten van de toonladder, ... Denk ook aan sprookjes: de wolf en de 7 geitjes, sneeuwwitje en de 7 dwergen, ...</p> <p>Voor het ontstaan van de zevenjaarlijkse traditie van de Virga Jesse feesten verwijzen we naar de achtergrondinfo voor de leerkracht (zie p. 31).</p> <p>Regelmaat ervaren van 7 jaar en van traditie.</p> <p>Berekenen van het geboortejaar van mama adhv de illustratie “even voorstellen” en vergelijken met de opgesomde data.</p>

4. Leesoefening

Werkblaadje 8	Aandachtspunten
<p>Dankzij het filmpje en oma's verhaal weet ik, net zoals jullie, al heel wat over de viering van de Virga Jesse in Hasselt. Ook in onderstaande tekst vind je nog informatie.</p> <p>Al ruim 600 jaar organiseert men in Hasselt een processie ter ere van de Virga Jesse. Vanaf de 17de eeuw vindt deze processie om de zeven jaar plaats tijdens de maand augustus. De stad Hasselt viert dan gedurende drie weken feest. Tijdens de optocht draagt men het beeld van de Virga Jesse door de versierde straten van Hasselt. We zien praalwagens passeren en er worden mirakels uitgebeeld. Vele Hasselaren maken deel uit van de ommegang.</p> <p>Zo een groot feest brengt heel wat voorbereiding met zich mee: meer dan drie jaar op voorhand start men met de organisatie van de processie. Denk maar aan het bouwen van de praalwagens, het uitkiezen van de muziek en de kleding, het versieren van de straten, het maken van de programmaboekjes, ...</p> <p>Nu kunnen jullie mij beslist helpen met het oplossen van volgende vragen.</p> <p>In welke maand vinden de Virga Jessefeesten plaats? Tijdens de maand augustus.</p> <p>Hoe lang duren de Virga Jessefeesten? Drie weken.</p> <p>Geef enkele elementen van de Virga Jesseprocessie. Denk ook aan de foto's. Naar keuze, vb. praalwagens, vlaggen, versierde straten, uitbeelden van mirakels, beeld van de Virga Jesse ...</p> <p>Wie loopt mee in de processie? Vele inwoners van Hasselt.</p> <p>De processie legt telkens een andere weg af. Bepaal de route van de volgende ommegang. Je moet wel rekening houden met de volgende voorschriften:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De processie vertrekt op het Kolonel Dusartplein • De processie eindigt op de Grote Markt • De processie moet langs volgende plaatsen komen:<ul style="list-style-type: none"> - De Virga Jessebasiliek - Persoonstraat - Witte Nonnenstraat 	<p>Eventueel synthesesmoment inbouwen: wat weten we al over de Virga Jesse?</p> <p>Voor het ontstaan en de evolutie van de zevenjaarlijkse traditie van de Virga Jessefeesten verwijzen we naar de achtergrondinfo voor de leerkracht (zie p. 31).</p> <p>Vermelden dat men de route van de ommegangen zo lang mogelijk geheimhoudt. Zo zijn de precieze routes voor 2010 nog niet gekend.</p> <p>De locatie van de Virga Jessebasiliek komt in les 1 al aan bod: de Kapelstraat.</p>

LES 3 - MIRAKELS EN SPEKTAKELS (1U.)

A. Kern van de les:

In het gesprek tussen Klaas en zijn oma wordt duidelijk dat er tijdens de Virga Jessefeesten mirakels uitgebeeld worden. In elk mirakelverhaal staat de rol van de Virga Jesse centraal. De beschrijving en viering van die mirakels is al eeuwen oud. Door telkens opnieuw de mirakelverhalen na te spelen, levert men ze over aan de volgende generaties.

Deze interpretaties kunnen verschillen vertonen, hetgeen eigen is aan tradities.

Eindtermen:

WO

3.1, 3.2, 3.7, 5.3, 5.10

Nederlands

1.5, 2.6, 3.5, 6.3, 6.5

Muzische vorming

1.2, 1.3, 3.1, 3.3, 3.5, 3.6, 3.7, 6.3, 6.4, 6.5

Doelen:

De leerlingen

- kunnen de betekenis van een mirakel uit tekst- en beeldmateriaal afleiden
- kunnen de rol van de Virga Jesse in deze mirakels aangeven
- kunnen het begrip “mirakel” met voorbeelden invullen en creatief uitwerken
- kunnen vanuit hun expressie mirakels uitbeelden/dramatiseren
- kunnen zich inleven in de historische context van mirakelverhalen

B. Werkwijze:

1. Oma vertelt over mirakels

Werkblaadje 9	Aandachtspunten
<p>Ik vond de foto's van oma best interessant. Jullie ook? Toch snap ik nog niet helemaal wat er precies op foto 4 staat. Daarom vroeg ik het aan mijn oma.</p> <p>Klaas: “Oma, ik wil het nog even hebben over de foto uit 1961. Wat gebeurt hier eigenlijk?”</p> <p>Oma: “Hier wordt een mirakel uitgebeeld.”</p> <p>Klaas: “Wauw, een mirakel! Is dat niet een ongelooflijke gebeurtenis?”</p> <p>Oma: “Inderdaad. Men vertelt al eeuwenlang hoe de Virga Jesse vele mensen ongelooflijk heeft geholpen. Ik ken de verhalen van mijn moeder en heb ze op mijn beurt weer aan jouw mama doorverteld en intussen weet ook jij al veel over deze verhalen.”</p> <p>Klaas: “En welk verhaal speelde men dan hier na, oma?”</p> <p>Oma: “Dit, Klaas, is het mirakel van de schaliedekker. Wil je het horen?”</p> <p>Klaas: “Graag!”</p>	<p>Lezen korte introductietekst.</p> <p>Begrip mirakel duiden als een ongelooflijke gebeurtenis. Het is niet de bedoeling om dieper in te gaan op het waarheidsgehalte van dergelijke gebeurtenissen.</p>

2. Luisteroefening: Het mirakel van de schaliedekker

Werkblaadje 10	Aandachtspunten
<p>We luisteren even mee naar het verhaal van de schaliedekker.</p> <p>“Op 11 september 1630 was schaliedekker Frans Depré aan het werk op het dak van het huis De Maan op de Grote Markt te Hasselt. Hij wilde ook hoger gelegen leien op hun plaats schikken en steunde daarbij met slechts één voet op de hoogste sport van de ladder.</p> <p>Hij verloor het evenwicht, begon te schuiven en in zijn val stootte hij de ladder om. Hij riep: “Wees gegroet Maria, vol van genade! Virga Jesse, red mij!”</p> <p>De burgemeester zag de man vallen en riep: “Oh, God, die man valt dood!”</p> <p>Het was alsof zijn val plots afgeremd werd, zodat hij zich nog juist aan de dakgoot kon vastklampen. Hij draaide zich van zijn buik op zijn rug. Zijn verschrikte knechten staken hem de ladder toe zodat hij zich verder zelf kon redden.”</p> <p>The illustration shows a man in a blue suit falling from a roof. The roof is labeled 'De Maan' and has a crescent moon symbol. Below the roof, there are silhouettes of people looking up. A ladder is shown falling from the roof.</p> <p>Opdracht</p> <p>Als je de tekst aandachtig gelezen hebt, weet je beslist wat een schaliedekker doet. Een schaliedekker is een oud woord voor een man die een dak op een huis legt.</p> <p>Men spreekt in de tekst van huis “de Maan”. Hoe wijzen wij vandaag een huis aan? Met een huisnummer</p> <p>Bedenk een naam voor jouw huis.</p>	<p>Lezen van de tekst en stellen van globale begripsvragen.</p> <p>Mogelijke woordverklaringen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schaliedekker - leien - sport van een ladder <p>Mirakel op een tijdband en in de juiste eeuw situeren (4de leerjaar).</p> <p>Mirakel laten verwoorden en het miraculeuze van deze gebeurtenis benadrukken. Kennen de leerlingen nog andere mirakels?</p> <p>Duiding bij de huisbenaming “De Maan”: vroeger gaf men aan de huizen namen aangezien huisnummers nog niet bestonden. Omdat de mensen dikwijls niet konden lezen hingen er uithangbordjes aan de huizen met een afbeelding van de naam.</p>

3. Drama

Werkblaadje 11	Aandachtspunten
<p>Tijdens de Virga Jessefeesten worden mirakels nagespeeld of uitgebeeld. Naast het verhaal van de schaliedekker kan je hier nog drie andere mirakelverhalen lezen.</p> <p>Verhaal van de dief op het hek</p> <p>Het beeld van de Virga Jesse bevond zich achter een hek. Omdat het net een feestdag was geweest, hadden de Hasselaren het beeld versierd met vele gouden en zilveren sieraden, kronen met kostbare edelstenen en heel mooie kledingstukken. Een dief trachtte in de nacht van 16 augustus 1659 deze waardevolle spullen te stelen. Hij laadde zijn zak vol met kostbaarheden en kroop terug over het hek. Toen hij aan de andere kant van het hek weer naar beneden wilde springen, bleef hij aan het hek vastzitten. Hij gooide de juwelen terug, maar kon zich onmogelijk losmaken. Toen politieagenten hem kwamen aanhouden, hadden zij geen enkele moeite om hem van het hek te halen. Volgens de Hasselaren was dit geen toeval en had de Virga Jesse ervoor gezorgd dat de dief niet kon ontsnappen.</p> <p>Verhaal van het kind van de Morin</p> <p>Een Morin en haar kind logeerden op de eerste verdieping in een herberg in de Kapelstraat te Hasselt. Toen het kind wilde zien wat er op straat gaande was, leunde het te ver uit het venster. Het verloor zijn evenwicht en viel op de straat. De moeder en enkele voorbijgangers droegen het kind onmiddellijk naar de Onze-Lieve-Vrouwekapel op enkele stappen van de herberg. Zij legden het kind aan de voeten van het beeld van de Virga Jesse en baden dat het kind aan de ongelukkige moeder zou teruggeschonken worden. En plots was het kind weer springlevend!</p> <p>Verhaal van de dolende man</p> <p>Een man, Christianus, wilde op bedevaart gaan naar Rutsemedouwe (Rocamadour in Frankrijk). In een groot bos raakte hij de weg kwijt. Het was nacht en het weer was erg slecht. Hoe hij ook zocht, hij geraakte niet opnieuw op de goede weg. Het was alsof hij in een kring rondliep want telkens kwam hij op dezelfde plaats uit. Wanhopig riep hij: "Virga Jesse, red mij". En plots was het alsof de Virga Jesse hem bij de hand nam. Hij raakte zonder problemen uit de bossen en moerassen en kwam aan in Rutsemedouwe.</p> <p>Opdracht Speel nu samen met je klasgenootjes deze mirakels na. Maak van ieder mirakel een echt spektakel! Bij elk verhaal vind je enkele tips om je op weg te helpen.</p>	<p>Leerlingen via teksten laten kennismaken met de andere mirakelverhalen rond de Virga Jesse.</p> <p>Mirakels laten verwoorden en het miraculeuze van deze gebeurtenissen benadrukken.</p>

	Aandachtspunten
<p><u>1. Verhaal van de schaliedekker</u> Mogelijke personages:</p> <ul style="list-style-type: none"> - schaliedekker - Virga Jesse - knechten - de voorbijwandelende burgemeester <p>Tips voor de uitbeelding:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een stoel kan dienen als ladder - wees creatief met het huis – denk aan de uithangborden <p><u>2. Verhaal van de dief op het hek</u> Personages:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Virga Jesse (levend beeld) - mensen die sieraden/kostbare voorwerpen komen geven - dief - agenten <p>Tips voor de uitbeelding:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wees creatief met het geven van kostbare voorwerpen aan de Virga Jesse. Wat is er voor jullie mooi en kostbaar? <p><u>3. Verhaal van het kind van de Morin</u> Personages:</p> <ul style="list-style-type: none"> - morin - kind - Virga Jesse (levend beeld) - voorbijgangers <p>Tips voor de uitbeelding:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bedenk iets wat op de straat te zien is waardoor het kind uit het raam kijkt. <p><u>4. Verhaal van de dolende man</u> Personages:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dolende man - Virga Jesse - enge dieren in het bos <p>Tips voor de uitbeelding:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zo alleen in het bos moet de dolende man wel bang zijn. Waarvan kan de dolende man zoal bang zijn? Hoe zal de dolende man proberen te ontsnappen aan de gevaren die op de loer liggen? 	<p>Klasgroep verdelen: elk groepje beeldt één mirakel uit. Leerlingen kunnen zelfstandig aan de slag, eventueel aan de hand van de tips.</p> <p>Aandacht besteden aan het gegeven “verhalen doorvertellen door ze na te spelen”.</p> <p>Andere mogelijkheid voor muzische verwerking:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mirakelverhaal in een stripverhaal gieten <p>Om de les af te sluiten, filmpje <i>Het kind van de Morin</i> aankondigen. Leerlingen vergelijken dit filmpje met hun eigen interpretatie.</p>

LES 4 - HANDEN UIT DE MOUWEN (1U.)

A. Kern van de les:

Klaas leert dat vele Hasselaren zich verenigen in werkgroepen of straatcomités (de zogenaamde “rotten”) om de feesten zo goed mogelijk te laten verlopen. Een traditie wordt dus door velen gedragen en de hele voorbereiding voor het feest wordt ook aan volgende generaties doorgegeven.

Eindtermen:

WO

4.6, 5.8, 5.9, 7

Nederlands

1.5, 1.7, 2.5, 2.6, 3.5, 4.1, 4.6, 4.7, 6.3, 6.5

Muzische vorming

1.2, 1.3, 3.3, 5.5, 6.1

Doelen:

De leerlingen

- kunnen uit beeldmateriaal de betekenis van het woord rotten afleiden
- kunnen verwoorden dat “rot” een typisch Hasseltse term is
- kunnen het verband tussen de rotten en de Virga Jessefeesten aangeven
- stellen vast dat de feestelijkheden in de rotten het resultaat zijn van vele helpende handen

B. Werkwijze:

1. Op bezoek bij buurman Gilbert

Werkblaadje 12	Aandachtspunten
<p>Ongelofelijk toch, die mirakels van de Virga Jesse. Ik vind vooral het verhaal van de dief spannend! Oma vertelde dat ze dat verhaal in mijn eigen straat uitbeelden. Volgens haar moest ik maar eens bij mijn buurman Gilbert mijn licht gaan opsteken.</p> <p>Niels en ik trokken samen naar Gilbert. Inderdaad, zijn hele garage stond vol met materiaal om het verhaal van de dief in elkaar te steken. We stelden voor om te helpen met timmeren en knutselen.</p> <p>Dat zag Gilbert wel zitten. Hij zei immers dat zijn rot nog veel werk voor de boeg had.</p> <p>“Zijn rot?”; dat woord begrepen Niels en ik niet.</p> <p>Onze buurman kon het niet meteen uitleggen maar hij stelde voor om samen naar een filmpje te kijken.</p>	<p>Wijzen op een belangrijk element van de traditie: dat die door velen gedragen wordt.</p> <p>Filmpje introduceren.</p>

2. Luisteroefening aan de hand van een filmpje

Werkblaadje 13	Aandachtspunten
<p>Het filmpje dat Gilbert ons liet zien, was best grappig! Weten jullie nu wat een “rot” is? Een rot is een groep mensen die allemaal in dezelfde straat wonen en die ervoor zorgen dat hun straat er mooi uitziet tijdens de feesten.</p> <p>Wat doet een rot? De mensen uit een rot vergaderen en maken tekeningen over hoe de straat eruit moet zien. Soms beelden ze een mirakel uit, soms hebben ze bijzondere verlichting of veel bloemen in hun straat.</p> <p>Waarom versieren de Hasselaren tijdens de Virga Jessefeesten hun straat? Omdat het een traditie is: al vele eeuwen lang doen mensen dit en men wil de traditie verderzetten. Ze willen bovendien ook de Virga Jesse danken voor haar miraculeuze hulp aan de Hasselaren.</p> <p>Zijn er nog andere mensen bezig met de versiering voor de feesten? Er zijn ook mensen bezig met de processie. Ze beslissen hoe de stoet moet stappen, welke kleren de mensen zullen dragen en welke wagens er meerijden.</p>	<p>Benadrukken dat de inwoners van de rotten belang hechten aan het in stand houden van een traditie.</p> <p>In de achtergrondinformatie vindt u voorbeelden van rotten met hun invulling. In sommige rotten beeldt men altijd dezelfde personen of hetzelfde mirakel uit.</p> <p>Interessant om te vermelden is het rot van de Minderbroederstraat waar we steevast Hendrik en Katrien – volgens een legende de oudste inwoners van Hasselt – aantreffen.</p>

3. Woordzoeker

Werkblaadje 14	Aandachtspunten
<p>Samen met Niels maakte ik een tekening van de dief op het hek. Zo willen we het mirakel nabouwen.</p> 	

Zoek alle woorden die te maken hebben met een mirakel van de Virga Jesse in de woordzoeker.

- Rot
- Straat
- Dief
- Hek
- Virga
- Jesse
- Vasthangen
- Politie
- Juwel
- Versieren
- Bewoners
- Timmeren
- Pop
- Stelen
- Hasselt
- Mirakel
- Traditie
- Vriendschap
- Uitbeelden

4. Rekenoefening

Werkblaadje 15	Aandachtspunten
<p>Niels timmert ijverig. Hij gaat alle houten latjes die op de tekening staan aan elkaar vastmaken.</p> <p>Help hem met volgende rekenoefeningen:</p> <p>Elk houten latje is 10 cm hoog. Hoe hoog is het houten hek, waaraan de dief blijft hangen? Het hek is 160 cm hoog, of 1 m en 60 cm.</p> <p>Het hek wordt op een grote houten balk geplaatst. Hoe hoog moet die balk zijn om ervoor te zorgen dat het hek 2 m hoog wordt? De balk moet 40 cm hoog zijn.</p> <p>De juwelen wegen 15 kg. De dief weegt 80 kg. De ladder van de politie kan maar 90 kg dragen. Moet de dief de zak met juwelen eerst afgeven voor hij op de ladder gaat, of niet? Waarom? Hij moet de zak laten vallen want de zak en de dief wegen samen 95 kg. Dat is 5 kg te zwaar voor de ladder.</p>	

SLOTBESCHOUWING – DE DROOM (20 MINUTEN)

A. Kern van de les:

Klaas heeft nu veel over tradities geleerd. Omdat hij zich voorstelt hoe hij wil deelnemen aan een traditie, wordt het abstracte begrip traditie concreter. De leerlingen kunnen hetzelfde doen, door zich concreet voor te stellen wat zij bij de feesten willen doen: actief deelnemen, gaan kijken naar de ommeegang of juist niet, naar aanleiding van de feesten met de familie eens lekker gaan eten, in de stad wandelen, ...

Eindtermen:

WO

4.6, 5.9

Nederlands

2.1, 2.3

Muzische vorming

1.1, 1.4, 1.6, 3.7, 6.4, 6.5

Doelen:

De leerlingen

- kunnen zich inleven in een lokale traditie en verwoorden waarom ze al dan niet willen deelnemen aan een traditie
- kunnen uitleggen dat een traditie in stand gehouden wordt door een gemeenschap

B. Werkwijze:

1. De droom van Klaas

Werkblaadje 16	Aandachtspunten
<p>Klaas gaat naar huis en gaat slapen. Hij droomt dat iedereen die hij kent meedoet aan de feesten.</p> <p>Klaas staat samen met Niels en Gilbert aan het hek dat ze timmerden. De processie komt door hun straat en Klaas ziet dat zijn oma meestapt. Zijn ouders en juf Anita komen kijken naar de processie.</p> <p>Bij wie zou jij willen aansluiten? Wil jij meehelpen met de versiering van de straat, meelopen in de processie of liever naar dat alles kijken? Teken jezelf naast een personage.</p>	<p>Benadrukken dat een traditie door velen gedragen wordt, dat iedereen een rol speelt in het bewaren en het in leven houden van een traditie.</p>

2. Klasgesprek

**ACHTERGROND-
INFORMATIE**
VOOR DE
LEERKRACHTEN

LES 1 - HET MYSTERIE VAN DE VIRGA JESSE

De naam Virga Jesse

Vanaf de 17de eeuw gebruikt men in Hasselt de naam Virga Jesse om Maria, de moeder van Jezus, aan te duiden. Deze benaming voor een Mariabeeld komt enkel nog voor in Delft (Nederland); daar is sprake van 'Maria van Jesse'.

Virga staat voor roede en Jesse vinden we in de tekst van profeet Jesaia: 'Dan zal een twijg van de stam van Jesse ontspruiten, een scheut uit zijn wortel ontschieten.'

Maria wordt hier dus gezien als een afstammeling van Jesse. Bedoeling hiervan is om de goddelijke afstamming van Jezus aan te geven. Volgens de Bijbel is Jesse namelijk de stamvader van koning David. Door Maria op te nemen in deze stamboom behoort meteen ook Jezus tot het geslacht van David.

Op de raamschildering in de Virga Jessebasiliek is de stamboom van Jesse afgebeeld. Jesse bevindt zich onderaan de boom, terwijl we David en Jezus (in de armen van zijn moeder) bovenaan opmerken. Ook op het wandtafijl in de hal van de Virga Jessebasiliek kan je de figuur van David met de harp zien. Ook hier wil men duidelijk maken dat Jezus de twijg is die Jesaia eerder had aangekondigd.

Het beeld van de Virga Jesse

Het beeld van de Virga Jesse, ontworpen tijdens het begin van de 14de eeuw, is een gotisch, gepolychromeerd beeld uit eikenhout dat de Heilige Maagd Maria en haar zoon Jezus afbeeldt. Het beeld is 1 m hoog en bestaat uit één stuk.

Maria draagt een lange, blauwe jurk met daarover een ivoorwitte mantel, versierd met gouden stippen. De witte sluier bedekt haar schouders, hals en goudkleurige haar. Op haar hoofd staat een gouden kroon met bloemen.

Het kindje Jezus draagt een lange bruin – gele jurk. Deze kleuren stellen het menselijke (bruin) en het goddelijke (geel) voor waarvoor Jezus symbool stond.

Als je goed kijkt, zie je dat het beeld beschadigd is: de tand des tijds en vermoedelijk ook het bombardement op de kerk hebben de kroon beschadigd. Maar er zijn aan de achterkant ook stukken van haar mantel weggesneden en het kindje Jezus heeft geen armen meer.

Deze beschadigingen dateren uit de tijd dat het mode was om het beeld aan te kleden met mantels. Om het kleden te vergemakkelijken, heeft men de uitstekende stukken verwijderd. De kleedjes voor het beeld worden bewaard in Het Stadsmus.

De Virga Jessebasiliek

In 1314 richtte een aantal Hasselaren een broederschap van Onze-Lieve-Vrouw op. Onder impuls van de Hasseltse priester Renier Baintsoyn bouwde men nog tijdens diezelfde eeuw een kapel om de Onze-Lieve-Vrouw te eren. In 1615 vonden een aantal herstellingswerken plaats aan de toren die een eeuw later alsnog instortte. Het duurde tot in 1727 eer men overging tot de wederopbouw. De oorspronkelijke kapel werd uitgebreid en in 1731 vierde Hasselt de inwijding van de nieuwe kerk.

Toen onze gewesten vanaf 1796 bij de Franse republiek werden gevoegd, besloten de aanhangers van het Broederschap om het beeld van de Virga Jesse in veiligheid te brengen. Men bracht het onder in de woning van Fredericus Cox, de oudste confrère uit het Broederschap. Om geen argwaan te wekken plaatste men het beeld van de Heilige Anna op de plaats waar de Virga Jesse eerder stond. Nog geen jaar later sloten de Fransen de kerk. Ze ging opnieuw open in 1800, maar niet meer als eigendom van de Broederschap. Vanaf nu fungeerde ze als bijkerk van de Sint-Quintinusparochie. Pas in 1802⁽¹⁾ kreeg het beeld van de Virga Jesse zijn oorspronkelijke plaats terug.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog bleef de Onze-Lieve-Vrouwekerk gespaard van plunderingen en vernielingen. Maar dat was niet het geval tijdens de Tweede Wereldoorlog: de Duitsers stalen ondermeer de klokken.

In de nacht van 3 op 4 november 1943 ontplofte er een bom die bijna alles verwoestte, behalve ... het beeld van de Virga Jesse. Voor de tweede maal bracht men dit beeld in veiligheid, maar nu in de Sint-Quintinuskerk.

Financiële perikelen en meningsverschillen over locatie en ontwerp vertraagden de wederopbouw van de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Op 8 december 1951, drie jaar na de start van de bouwwerken, kon men de nieuwe kerk inwijden. Het beeld werd met veel luister terug naar huis gebracht.

Op 6 mei 1998 kreeg de kerk de eretitel basiliek toegewezen.

Het tintinnabulum of het belletje dat men tijdens de processie meedraagt, staat samen met het conopeum of het parasolvormig baldakijn symbool voor de basiliek.

Het wapenschild van de basiliek is een rode roos, die verwijst naar Maria op een gouden achtergrond. Bovenaan bevinden zich drie paar hazelnoten als symbool voor Hasselt.

1 De verschillende bronnen spreken elkaar tegen. De meeste bronnen spreken van het jaartal 1802, andere van het jaartal 1803. Omdat 1802 het meeste voorkomt, is dit jaartal gebruikt in de tekst.

LES 2 - OPZIJ, OPZIJ, DE STOET KOMT HIER VOORBIJ ...

Een processie?

Processies zijn van oorsprong godsdienstige plechtigheden met geestelijken en andere gelovigen, die in de vorm van een optocht plaatshebben.

In een processie worden een aantal attributen megedragen. Meestal betreft het een processiekruis, een vaandel en kaarsen. Elke processie heeft ook een aantal eigen, typische attributen, afhankelijk van wie of wat er geëerd wordt.

In Vlaanderen alleen al is er sprake van honderden processies. Enkele bekende processies zijn de Kroningsfeesten in Tongeren (7 jaarlijks), de Heilige Bloedprocessie in Brugge (jaarlijks) en de Virga Jessefeesten in Hasselt (7 jaarlijks).

Virga Jesseprocessie

De oudste sporen van Mariafeesten met processie in Hasselt dateren van de 14de eeuw. Deze feesten kenden een jaarlijks verloop. Vanaf de 17de eeuw gebruikt men de benaming Virga Jessefeesten en vindt de ommeegang om de 7 jaar plaats tijdens de maand augustus. Vandaar dat men in Hasselt ook wel spreekt van 'Het zevenste jaar'.

Centraal in de processie staat het beeld van de Virga Jesse. Verder beeldt men de mirakels uit die dankzij de Virga Jesse tot stand zijn gekomen.

Oorspronkelijk stapten heel wat verenigingen en heel veel kinderen mee op in de processies.

Sinds de jaren 1960 is de inhoud van de processie grondig gewijzigd. We spreken dan ook eerder van een ommeegang dan van een processie.

De ommeegang vangt aan met een openingsgroep die iedereen welkom heet en het feest in de stad uitbeeldt. Daarna volgen een hele reeks groepen die het leven van Maria en haar zoon Jezus uitbeelden. Maar niet enkel het oude Bijbelverhaal wordt getoond, er wordt ook getracht een verhaal van vandaag te brengen: wat kan de boodschap van Maria en Jezus vandaag nog betekenen? Daarom - en dat is zeer bijzonder aan de ommeegang in Hasselt - wordt de ommeegang iedere keer helemaal opnieuw ontworpen: inhoud, wagens, kleding, muziek, ... Tijden veranderen immers en vandaag zijn thema's zoals het milieu, het drukke leven van de mensen en de individualisering bijvoorbeeld veel belangrijker dan enkele jaren geleden. Zo stond de Dolende Man uit het gelijknamige mirakel in 1996 ook symbool voor de zoekende mens. De ommeegang eindigt traditioneel met een groep die hulde brengt aan de Virga Jesse.

Centraal in deze groep staat het Virga Jessebeeld. Sinds eeuwen lopen leden van de broederschap naast het beeld. In hun hand dragen ze een roodgeverfd takje. Dit verwijst naar de naam van het beeld: de twijg van Jesse.

Waarom om de zeven jaar?

In 1675 bezetten Nederlandse legers de stad Hasselt. Dit had tot gevolg dat de jaarlijkse processie niet meer kon uitgaan. Toen de Nederlandse troepen zeven jaar later, in 1682, de stad verlaten hadden, hebben de Hasselaren terug een processie gehouden.

Waarschijnlijk heeft de combinatie van het niet meer kunnen uitgaan tijdens de Nederlandse bezetting en het voorbeeld van andere zevenjaarlijkse feesten in steden in de regio, ervoor gezorgd dat men ook in Hasselt de processie maar om de zeven jaren is beginnen houden. Vandaag bestaan er nog zevenjaarlijkse feesten in Aken, Maastricht, Susteren, Tongeren, Sint-Truiden, Hoei, Stavelot, Verviers, ...

De ommegangen van 2010

De voorbereidingen voor de ommegang van 2010 zijn reeds gestart in maart 2007.

Hierbij hoort ook de werking van de zogenaamde rotten.

Om alles in goede banen te leiden heeft men zes werkgroepen opgericht (ommegang, 'feestelijke stad', evenementen, administratie en financiën, communicatie, onthaal en logistiek). Elke werkgroep, die nog is onderverdeeld in subgroepen, richt zich op een bepaald aspect van de voorbereiding.

Als thema voor de feesten van 2010 heeft men gekozen voor *Virga Jessefeesten. Tijd ons gegeven*.

De ommegang heeft als thema *Virga Jesse. Ster ons gegeven* gekregen. Naar gewoonte viert men de Virga Jessefeesten gedurende drie weken. De processie gaat drie zondagen van augustus uit.

Ten slotte nog even over het prijskaartje van deze zevenjaarlijkse feesten. De meeste uitgaven gaan uiteraard naar de ommegangen: kleding, wagens, attributen, ... Maar ook de kostprijs van de promotie mag niet onderschat worden. Daarom voorziet de stad Hasselts steeds een toelage voor de organisatoren. Zo droeg de stad ongeveer 283.000 euro bij aan de organisatie van de Virga Jessefeesten in 2003.

LES 3 - MIRAKELS EN SPEKTAKELS

Een mirakel of wonder is een indrukwekkende en rationeel onverklaarbare gebeurtenis. In verschillende religies zijn mirakelverhalen opgenomen en verwijst men ter verklaring naar een bovennatuurlijk wezen.

Los van de religieuze context kan het woord mirakel ook duiden op iets dat grote verbazing wekt en moeilijk te geloven is.

Men schrijft verschillende mirakels toe aan de Virga Jesse. In het Virga Jesse-archief vinden we een replica van een oude prent waar de Virga Jesse wordt afgebeeld te midden van zeven mirakels.

De dief op het hek, het kind van de Morin, de dolende man en de redding van de schaliedekker zijn wellicht de bekendste. Voorts zien we de bekering van de Jood, de genezing van verscheidene zieken en de verlossing van de bezeten vrouw.

De bekering van de Jood

Twee moeders brachten hun dode kinderen tot voor het altaar van de Virga Jesse waar ze plots weer tot leven kwamen. Dit wonder greep een Jood, Benoye genaamd, zo aan dat hij zich bekeerde tot het katholicisme. Hij liet zich onmiddellijk dopen.

Genezing van de zieken

In 1662 kreeg een blinde vrouw haar zicht terug nadat ze veelvuldig tot de Virga Jesse had gebeden.

Een vrouw werd reeds anderhalf jaar gekweld door hevige koorts. De dokters verklaarden haar ongeneeslijk ziek en wanhopig richtte zij zich tot de Virga Jesse. De Virga Jesse verhoorde haar gebeden en gedurende vijf dagen scheidde het lichaam van de

vrouw liters waters af. Toen al het dodelijke vocht haar lichaam had verlaten, verdween meteen de koorts en was de vrouw genezen.

Verlossing van de bezeten vrouw

Een man bracht zijn bezeten vrouw naar de Mariakapel om te bidden voor haar verlossing. Hij merkte dat er zweetdruppels op het beeld van de Virga Jesse verschenen en hij smeerde deze druppels uit over het lichaam van zijn vrouw. Haar hele lichaam zwol op. Toen de zwelling afnam, bleek de vrouw opnieuw gezond.

Het beeld van de Virga Jesse

Tijdens de Tweede Wereldoorlog trof een V1 bom de kerk ter ere van de Virga Jesse. Als bij wonder haalde men het beeld van de Virga Jesse onbeschadigd van onder het puin. Ook deze gebeurtenis wordt door velen als miraculeus ervaren.

LES 4 - HANDEN UIT DE MOUWEN

De term “rot”

De betekenis van het woord “rot” houdt in Hasselt verband met de milities die vroeger de stad verdedigden. Een legerschaar of legerafdeling noemde men een rot. Dat verklaart vermoedelijk het gebruik van het woord rot toen Hasselt in 1576 in vier wijken werd opgedeeld. Die wijken waren op hun beurt onderverdeeld in rotten.

Ook bij groepen waarvan de leden voor hun activiteiten sterk op onderlinge samenhang, orde en organisatie aangewezen waren (brandweer, burgerwacht, ...) gebruikte men het woord rotten.

Geleidelijk aan ging “rot” in Hasselt gewoon buurt of wijk betekenen in de context van de zevenjaarlijkse Virga Jessefeesten. Een unicum, zo blijkt want in geen enkele stad die ook de traditie kent van straatversiering tijdens religieuze feesten, noemt men een wijk een rot.

Hoe de traditie groeide

Toen de ommegang in 1682 voor het eerst in zeven jaar weer plaatsvond en men vanaf dan de feesten om de zeven jaar organiseerde, herstelde de traditie van de rotten om hun straat zo feestelijk mogelijk aan te kleden.

De route van de ommegang is afgestemd op de rotten. De processie komt minstens één keer langs elk rot.

Wat valt er te zien?

In sommige rotten houdt men zich aan de traditie om elk jaar hetzelfde uit te beelden. Zo vinden we Hendrik en Katrien, de eerste inwoners van Hasselt, stevast in het rot van de Minderbroederstraat. Sinds het overlijden van het “Heilig Paterke” stelt het rot van de Schrijnwerkersstraat een beeld van dit Paterke tentoon, telkens met een andere versiering.

De voorstellingen in de rotten zijn ook vaak geïnspireerd op het leven van Maria. De mirakels die aan de Virga Jesse toegeschreven worden zijn eveneens in de rotten te bewonderen. Ook hier vinden we een bepaald mirakel altijd in hetzelfde rot; meestal in het rot waar het bewuste mirakel plaatsvond. Zo beeldt men “het kind van de Morin” uit in de Kapelstraat, of de schaliedekker die bijna van het dak valt, op de Grote Markt.

Soms worden in een rot geen personages of mirakels voorgesteld maar kiest men voor versiering met bloemen, vaandels, dennenbomen. Vaak bouwt men poorten of zuilen. Het oogt namelijk feestelijk als de ommegang onder deze poorten doorkomt.

Waar vroeger de versieringen enkel het resultaat waren van handenarbeid, zien we met de opkomst van de nieuwe technologieën ook multimedia opduiken in de rotten: lichtspektakels, powerpointpresentaties, vergrote foto's, ...

De rotten in 2010

Anno 2010 zit er opnieuw heel wat beweging in de rotten. In een vijftigtal straten zijn de voorbereidingen voor de komende Virga Jessefeesten volop bezig. De voorbije maanden is er al een heel parcours afgelegd. Inwoners die het al één of meerdere keren meemaakten, hebben de nieuwkomers in hun straat warm gemaakt voor de komende feestperiode, vriendschapsbanden werden aangehaald, brainstormsessies over hoe de versiering er dit zevende jaar zal uitzien werden gehouden en nu zijn de buurtbewoners klaar om aan de uitwerking van de straatversiering te beginnen. Wat het allemaal concreet wordt, proberen de inwoners van de rotten zo lang mogelijk geheim te houden. Dat de rotten al volop aanwezig zijn in het Hasseltse straatleven wordt bewezen door het feit dat op meerdere plaatsen in de binnenstad zoals op pleintjes of in de etalages van winkels tafels met daarop foto's van vroegere versieringen en grote rottenemblemen opduiken. Nieuw in de editie van 2010 zijn de speciaal uitgestippelde wandelingen, waarmee het Virga Jessecomité de duizenden toeristen zoveel mogelijk de kans wil geven te genieten van het harde werk van de rotten. Toneel, dans, vertellingen en muziek zorgen er bovendien voor dat er in elk rot iets te beleven valt.

Praktische organisatie

De werkgroep rotten ondersteunt en begeleidt de werking van de verschillende rotten. Zij werkt nauw samen met het stadsbestuur en de stadsdiensten. Om de rotten aan te moedigen om mee te werken, neemt men verschillende initiatieven.

Elk rot heeft een voorzitter die de voorbereidingen leidt in zijn/haar rot.

De Langeman

Een figuur die een belangrijke rol speelt tijdens de Virga Jessefeesten is de Hasseltse reus Don Christophe of de Langeman. De traditie wil dat hij slechts bij de intrede van een regerend vorst of bij de Virga Jessefeesten getoond wordt aan het publiek.

Hij kijkt samen met de leden van de rederijkerskamer toe bij de erwtensoepbedeling op de maandag na de eerste ommegang. Deze traditie gaat terug op het gebruik van de Virga Jessebroederschap om soep uit te delen aan de armen tijdens de Virga Jessefeesten. Reeds in 1714 was dit gebeuren een feestelijk gebeuren waar alle Hasselaren op aanwezig wilden zijn.

VOOR UITBREIDING

Kroningsfeesten in Tongeren

Sinds de 14de eeuw houdt men in Tongeren deze processie. Toen werden gedurende 16 dagen de relieken getoond aan de pelgrims die in Tongeren op heiligdomsvaart kwamen. Uit deze traditie ontstonden in de 19de eeuw de Kroningsfeesten.

In 1890 vond de kroning plaats. De paus vertrouwde de plechtige kroning toe aan Monseigneur Doutreloux. Hij had de eer om de twee kronen op de hoofden van het kindje Jezus en Maria te plaatsen. Na deze plechtigheid trok de hele processie door de straten van Tongeren. Sindsdien gaat de processie om de zeven jaar uit.

De Kroningsprocessie in Tongeren is met 3500 deelnemers de grootste processie in België. In 2008 telde men 500.000 aanwezigen; met als eregenodigden prins Filip en prinses Mathilde.

www.kroningsfeesten.be

Heilige Bloedprocessie in Brugge

Sedert 1291⁽²⁾ organiseert men in Brugge de Heilige Bloedprocessie op Hemelvaartsdag. Men herdenkt dan de aankomst in Brugge van een vaas met druppels van het bloed van Jezus (1150).

De optocht is opgebouwd uit praalwagens die taferelen uit het Oude en Nieuwe testament uitbeelden. Achter deze wagens lopen lange rijen van personages die ook aanwezig waren bij de aankomst van het heilige bloed in 1150. De stoet wordt afgerond door een aantal geestelijken die het kistje met het Heilige bloed door de straten begeleiden.

Deze processie lokt elk jaar tienduizenden bezoekers van over de hele wereld.

² De oudste vermelding van de bloedprocessie, die men heeft teruggevonden, dateert uit 1291.

WERK BLAADJES

WERKBLAADJE 1

Dit verhaal speelt zich af in Hasselt.
Even de personages voorstellen/wie is wie?

Hallo! Ik ben Klaas en ik ben negen jaar. Samen met mama en papa woon ik in Hasselt in de Aldestraat. Ook oma en opa wonen in Hasselt. Op woensdagnamiddag ga ik altijd naar oma en opa. Daar krijg ik heerlijke pannenkoeken.

Ik zit in het derde leerjaar bij juffrouw Anita. Rekenen vind ik niet zo leuk maar taal doe ik wel heel graag. Ik lees veel boeken en speel graag in mijn zelfgebouwde boomhut. Later wil ik uitvinder worden of boeken schrijven.

Mijn beste vriend heet Niels. Hij zit bij mij in de klas en na de school spreken we vaak af.

Vandaag kregen we van de juf een opdracht: "Wat is bijzonder, wat is typisch voor de gemeente of stad waarin je woont?" Ik vond het niet zo gemakkelijk. Heb jij al eens nagedacht over typische kenmerken van jouw gemeente?

Ik ga het vanavond aan mama en papa vragen. Zij kunnen me vast helpen. Misschien moeten jullie dat vanavond ook maar eens doen. Dan kijken we morgen samen naar typische gerechten, feesten, gebeurtenissen, plekjes, ... van onze gemeente.

WERKBLAADJE 2

Opdracht: ga voor jouw gemeente op zoek naar een typische gebeurtenis, plaats, gewoonte, gerecht, ...

Aan wie heb je informatie gevraagd?

WERKBLAADJE 3

Dag allemaal, is jullie opdracht een beetje gelukt?
Mijn klasgenootjes en ik hebben gezocht naar iets typisch voor onze stad Hasselt.
Niels dacht onmiddellijk aan speculaas. Natuurlijk, want hij eet bijna elke speeltijd een Hasseltse speculaas. Fien, die naast mij zit, koos voor de kermis in september. Robin vertelde over de jeneverfeesten.

Ik heb lang nagedacht om een goed voorbeeld te vinden. Mama dacht dan aan de Virga Jesse. Juf Anita vond het een heel goed voorbeeld. Maar veel weet ik wel niet over die Virga Jesse, enkel dat er soms in augustus Virga Jessefeesten zijn en dat er dan een grote stoet door Hasselt trekt. Mama vertelde mij gisteren nog dat er een kerk in Hasselt staat die 'de Virga Jessebasiliek' heet.

WERKBLAADJE 4

Ga samen met Klaas op zoek naar de Virga Jesse. Een filmpje zal je hierbij helpen.

- Wie is de Virga Jesse?

- Waar vinden we het beeld van de Virga Jesse?

- Beschrijf dit beeld.

- Wat is een processie?

-----

inkleurprent Virga Jesse

WERKBLAADJE 5

Jullie zijn samen met mij al één en ander te weten gekomen over de Virga Jesse. Toch wil ik nog wat meer weten over die processie. Volgens mama kan oma mij daar vast meer over vertellen. Ook de juf vindt dat een goed idee, ze zegt dat oudere mensen vaak veel over zulke zaken weten.

Klaas: “Dag oma, ik ben op zoek naar informatie over de Virga Jesseprocessie. Mama en juf Anita dachten dat jij me daar wel meer kon over vertellen.”

Oma: “De Virga Jesseprocessie! Sinds ik geboren ben, ga ik al naar de Virga Jesseprocessie. Ik heb er zelfs nog foto’s van! Misschien kunnen we die eens samen bekijken.”

Klaas: “Graag. Kan je me dan een beetje uitleg geven bij de beelden?”

WERKBLAADJE 6

Oma geeft uitleg bij de foto's, maar Klaas raakt een beetje in de war.
Kan jij de juiste uitleg bij de juiste foto plaatsen?

- a. “De Virga Jessefeesten vinden plaats in de maand augustus. Dat betekent dat het soms erg warm is op de dag van een processie. Tijdens de vorige feesten, in 2003, was het één dag zo heet dat men een kortere route koos. Door de hitte waren er ook speciale stopplaatsen waar iedereen een bekertje water kreeg. Dat zie je op deze foto.”
- b. “In 1989 ging je mama voor het eerst mee met de processie. Ze was erg trots omdat ze een bijzonder mooi kledingstuk mocht dragen. Het was gemaakt uit een gouden stof. Dat kan je op deze zwart-witfoto natuurlijk niet zien. Het vierde meisje, van links geteld, is je mama, Klaas.”
- c. “Zoals je weet, is het Virga Jessebeeld erg belangrijk. Tijdens de Virga Jesseprocessie wordt het beeld dan ook megedragen. Op deze oude foto uit 1954 zie je hoe paters het beeld op de schouders meedragen. Tijdens de feesten wordt het beeld overigens mooi aangekleed met kostbare kleding. Ook dat zie je op deze foto.”
- d. “Mijn mooiste herinnering is die keer dat ik meeding met de processie bij een dansgroep. We hadden zulke mooie kledingstukken aan en dansten erg sierlijk. Dat was in 1975. Het tweede meisje van rechts ben ik. Ik was toen 29 jaar.”
- e. “Heb je al ooit gehoord van de Langeman? Het is een hele grote pop, een reus, die niet vaak buiten komt; enkel tijdens de Virga Jessefeesten en wanneer de koning op bezoek komt. Dat is al een heel oude traditie. Deze foto van de Langeman is genomen in 1968.”
- f. “Aan de Virga Jessefeesten gaat veel werk vooraf. Zo moet men kleding maken, wagens timmeren, programmaboekjes schrijven, maar ook affiches laten drukken bijvoorbeeld. Ik ben geboren op 10 augustus 1947, een dag dat er een Virga Jesseprocessie was. Daarom nam mijn moeder, en dus jouw overgrootmoeder, naderhand een foto van de affiche van 1947. Daar ben ik best wel trots op.”
- g. “Er komt telkens veel volk opdagen om de processie te zien. De mensen brengen stoelen mee zodat ze rustig het hele spektakel kunnen volgen. Op deze foto zie je hoeveel mensen er aan de kant van de weg wachten op de processie. Deze foto is genomen in 1996. Ik ben dat jaar niet meegestapt in de processie. Het leek me ook eens leuk langs de kant te staan en foto's te nemen.”
- h. “De route waarlangs de processie gaat, is lang op voorhand al uitgestippeld. Men loopt niet willekeurig door de straten van Hasselt maar men probeert langs alle versierde straten te gaan. Op vele plaatsen worden in de straten verhalen uitgebeeld. Deze foto uit 1961 is genomen op de Grote Markt. Het verhaal van de schaliedekker wordt hier getoond. Je moet goed kijken, maar je ziet hoe er een man, of eigenlijk een levensgrote pop, aan de dakgoot bengelt.”
- i. “De stoet wordt gevormd door verschillende groepen. Sommige groepen dansen, andere zingen of beelden een verhaal uit. Dikwijls zijn er ook een soort praalwagens die meegetrokken worden. In 1982 was er een wagen waarop men de drie kerktorens van de binnenstad van Hasselt had nagebouwd. Dat was erg mooi gedaan.”

Welke tekst hoort bij welke foto? Zet de juiste letter achter de verschillende foto's:

foto 1 – letter ....

foto 2 – letter ....

foto 3 – letter ....

foto 4 – letter ....

foto 5 – letter ....

foto 6 – letter ....

foto 7 – letter ....

foto 8 – letter ....

foto 9 – letter ....

WERKBLAADJE 7

Even rekenen...

- Hoe oud is de oma van Klaas? Als je haar leeftijd gevonden hebt, kan je ook haar geboortjaar berekenen.

- Omcirkel in elk tekstje de datum en noteer. Begin met de datum die het langst geleden is.

- Als je deze data aandachtig bestudeert, kan je te weten komen om de hoeveel jaar men de processie organiseert.

- Welke processies kan de mama van Klaas al bijgewoond hebben?

- Wanneer waren de laatste Virga Jessefeesten? Hoe oud was jij toen?

WERKBLAADJE 8

Dankzij het filmpje en oma's verhaal weet ik, net zoals jullie, al heel wat over de viering van de Virga Jesse in Hasselt. Ook in onderstaande tekst vind je nog informatie.

Al ruim 600 jaar organiseert men in Hasselt een processie ter ere van de Virga Jesse. Vanaf de 17de eeuw vindt deze processie om de zeven jaar plaats tijdens de maand augustus. De stad Hasselt viert dan gedurende drie weken feest. Tijdens de optocht draagt men het beeld van de Virga Jesse door de versierde straten van Hasselt. We zien praalwagens passeren en er worden mirakels uitgebeeld. Vele Hasselaren maken deel uit van de ommegang.

Zo een groot feest brengt heel wat voorbereiding met zich mee: meer dan drie jaar op voorhand start men met de organisatie van de processie. Denk maar aan het bouwen van de praalwagens, het uitkiezen van de muziek en de kleding, het versieren van de straten, het maken van de programmaboekjes, ...

Nu kunnen jullie mij beslist helpen met het oplossen van volgende vragen.

In welke maand vinden de Virga Jessefeesten plaats?

Hoe lang duren de Virga Jessefeesten?

Geef enkele elementen van de Virga Jesseprocessie. Denk ook aan de foto's.

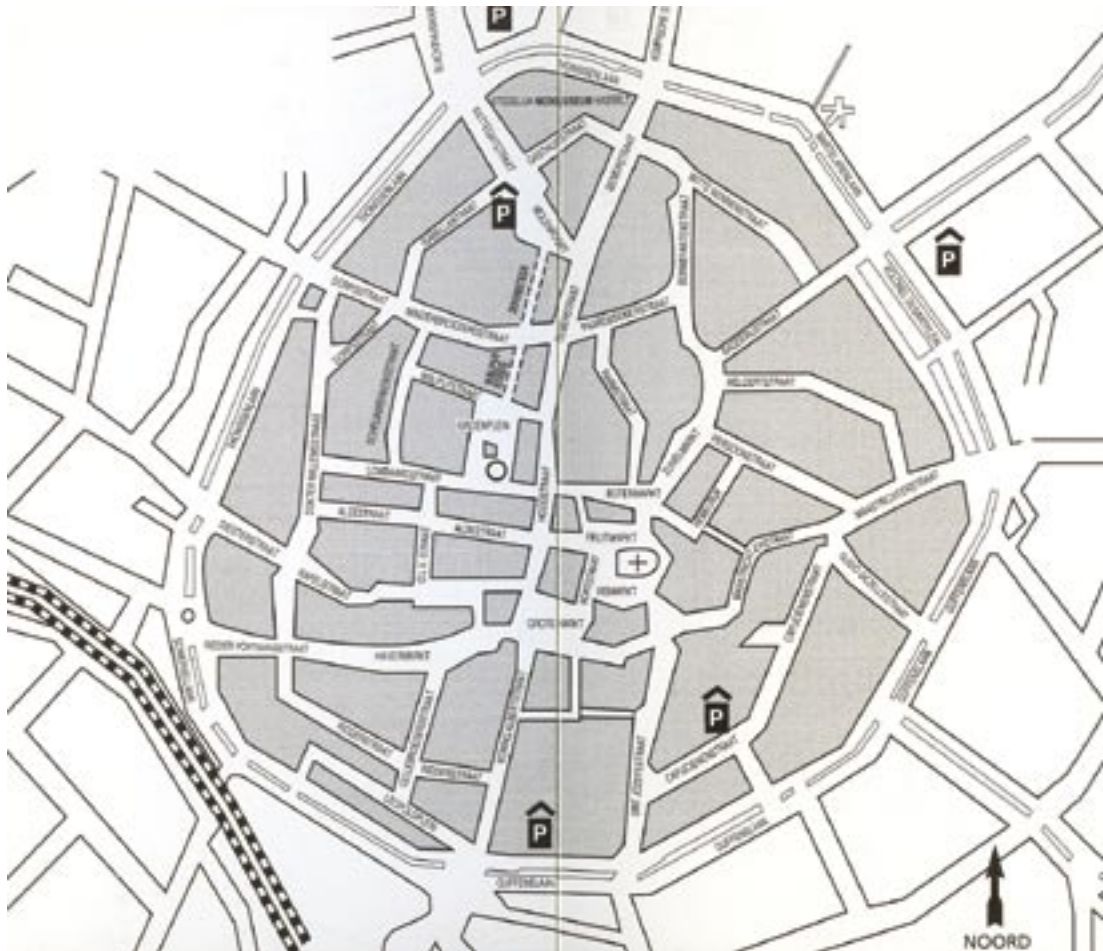

Wie loopt mee in de processie?

De processie legt telkens een andere weg af. Bepaal de route van de volgende ommeegang. Je moet wel rekening houden met de volgende voorschriften:

- De processie vertrekt op het Kolonel Dusartplein
- De processie eindigt op de Grote Markt
- De processie moet langs volgende plaatsen komen:
  - de Virga Jessebasiliek
  - Persoonstraat
  - Witte Nonnenstraat

WERKBLAADJE 9

Ik vond de foto's van oma best interessant. Jullie ook?
Toch snap ik nog niet helemaal wat er precies op foto 4 staat. Daarom vroeg ik het aan mijn oma.

Klaas: “Oma, ik wil het nog even hebben over de foto uit 1961. Wat gebeurt hier eigenlijk?”

Oma: “Hier wordt een mirakel uitgebeeld.”

Klaas: “Wauw, een mirakel! Is dat niet een ongelofelijke gebeurtenis?”

Oma: “Inderdaad. Men vertelt al eeuwenlang hoe de Virga Jesse vele mensen ongelofelijk heeft geholpen. Ik ken de verhalen van mijn moeder en heb ze op mijn beurt weer aan jouw mama doorverteld en intussen weet ook jij al veel over deze verhalen.”

Klaas: “En welk verhaal speelde men dan hier na, oma?”

Oma: “Dit, Klaas, is het mirakel van de schaliedekker. Wil je het horen?”

Klaas: “Graag!”

WERKBLAADJE 10

We luisteren even mee naar het verhaal van de schaliedekker.

“Op 11 september 1630 was schaliedekker Frans Depré aan het werk op het dak van het huis De Maan op de Grote Markt te Hasselt. Hij wilde ook hoger gelegen leien op hun plaats schikken en steunde daarbij met slechts één voet op de hoogste sport van de ladder.

Hij verloor het evenwicht, begon te schuiven en in zijn val stootte hij de ladder om.

Hij riep: “Wees gegroet Maria, vol van genade! Virga Jesse, red mij!”

De burgemeester zag de man vallen en riep: “Oh, God, die man valt dood!”

Het was alsof zijn val plots afgeremd werd, zodat hij zich nog juist aan de dakgoot kon vastklampen. Hij draaide zich van zijn buik op zijn rug. Zijn verschrikte knechten staken hem de ladder toe zodat hij zich kon redden.”

Opdracht

Als je de tekst aandachtig gelezen hebt, weet je beslist wat een schaliedekker doet.

Men spreekt in de tekst van huis “de Maan”. Hoe wijzen wij vandaag een huis aan?

Bedenk een naam voor jouw huis.

WERKBLAADJE 11

Tijdens de Virga Jessefeesten worden mirakels nagespeeld of uitgebeeld. Naast het verhaal van de schaliedekker kan je hier nog drie andere mirakelverhalen lezen.

2. Verhaal van de dief op het hek

Het beeld van de Virga Jesse bevond zich achter een hek. Omdat het net een feestdag was geweest, hadden de Hasselaren het beeld versierd met vele gouden en zilveren sieraden, kronen met kostbare edelstenen en heel mooie kledingstukken.

Een dief trachtte in de nacht van 16 augustus 1659 deze waardevolle spullen te stelen. Hij laadde zijn zak vol met kostbaarheden en kroop terug over het hek. Toen hij aan de andere kant van het hek weer naar beneden wilde springen, bleef hij aan het hek vastzitten. Hij gooide de juwelen terug, maar kon zich onmogelijk losmaken.

Toen politieagenten hem kwamen aanhouden, hadden zij geen enkele moeite om hem van het hek te halen. Volgens de Hasselaren was dit geen toeval en had de Virga Jesse ervoor gezorgd dat de dief niet kon ontsnappen.

3. Verhaal van het kind van de Morin

Een Morin en haar kind logeerden op de eerste verdieping in een herberg in de Kapelstraat te Hasselt.

Toen het kind wilde zien wat er op straat gaande was, leunde het te ver uit het venster. Het verloor zijn evenwicht en viel op de straat.

De moeder en enkele voorbijgangers droegen het kind onmiddellijk naar de Onze-Lieve-Vrouwekapel op enkele stappen van de herberg. Zij legden het kind aan de voeten van het beeld van de Virga Jesse en baden dat het kind aan de ongelukkige moeder zou teruggeschonken worden. En plots was het kind weer springlevend!

4. Verhaal van de dolende man

Een man, Christianus, wilde op bedevaart gaan naar Rutsemedouwe (Rocamadour in Frankrijk). In een groot bos raakte hij de weg kwijt. Het was nacht en het weer was erg slecht. Hoe hij ook zocht, hij geraakte niet opnieuw op de goede weg. Het was alsof hij in een kring rondliep want telkens kwam hij op dezelfde plaats uit.

Wanhopig riep hij: "Virga Jesse, red mij". En plots was het alsof de Virga Jesse hem bij de hand nam. Hij raakte zonder problemen uit de bossen en moerassen en kwam aan in Rutsemedouwe.

Opdracht

Speel nu samen met je klasgenootjes deze mirakels na. Maak van ieder mirakel een echt spektakel! Bij elk verhaal vind je enkele tips om je op weg te helpen.

1. Verhaal van de schaliedekker

Personages:

- schaliedekker
- Virga Jesse
- knechten
- de voorbijwandelende burgemeester

Tips voor de uitbeelding:

- een stoel kan dienen als ladder
- wees creatief met het huis – denk aan de uithangborden

2. Verhaal van de dief op het hek

Personages:

- Virga Jesse (levend beeld)
- mensen die sieraden/kostbare voorwerpen komen geven
- dief
- agenten

Tips voor de uitbeelding:

- Wees creatief met het geven van kostbare voorwerpen aan de Virga Jesse. Wat is er voor jullie mooi en kostbaar?

3. Verhaal van het kind van de Morin

Personages:

- morin
- kind
- Virga Jesse (levend beeld)
- voorbijgangers

Tips voor de uitbeelding:

- Bedenk iets wat op de straat te zien is waardoor het kind uit het raam kijkt.

4. Verhaal van de dolende man

Personages:

- dolende man
- Virga Jesse
- enge dieren in het bos

Tips voor de uitbeelding:

- Zo alleen in het bos moet de dolende man wel bang zijn. Waarvan kan de dolende man zoal bang zijn? Wees creatief. Hoe zal de dolende man proberen te ontsnappen aan de gevaren die op de loer liggen?

WERKBLAADJE 12

Ongelofelijk toch, die mirakels van de Virga Jesse. Ik vind vooral het verhaal van de dief spannend! Oma vertelde dat ze dat verhaal in mijn eigen straat uitbeelden. Volgens haar moest ik maar eens bij mijn buurman Gilbert mijn licht gaan opsteken.

Niels en ik trokken samen naar Gilbert. Inderdaad, zijn hele garage stond vol met materiaal om het verhaal van de dief in elkaar te steken. We stelden voor om te helpen met timmeren en knutselen.

Dat zag Gilbert wel zitten. Hij zei immers dat zijn rot nog veel werk voor de boeg had.

“Zijn rot?”, dat woord begrepen Niels en ik niet.

Onze buurman kon het niet meteen uitleggen maar hij stelde voor om samen naar een filmpje te kijken.

WERKBLAADJE 13

Het filmpje dat Gilbert ons liet zien, was best grappig! Weten jullie nu wat een “rot” is?

Wat doet een rot?

Waarom doen de mensen in een rot dit?

Zijn er nog andere mensen bezig met de versiering voor de feesten?

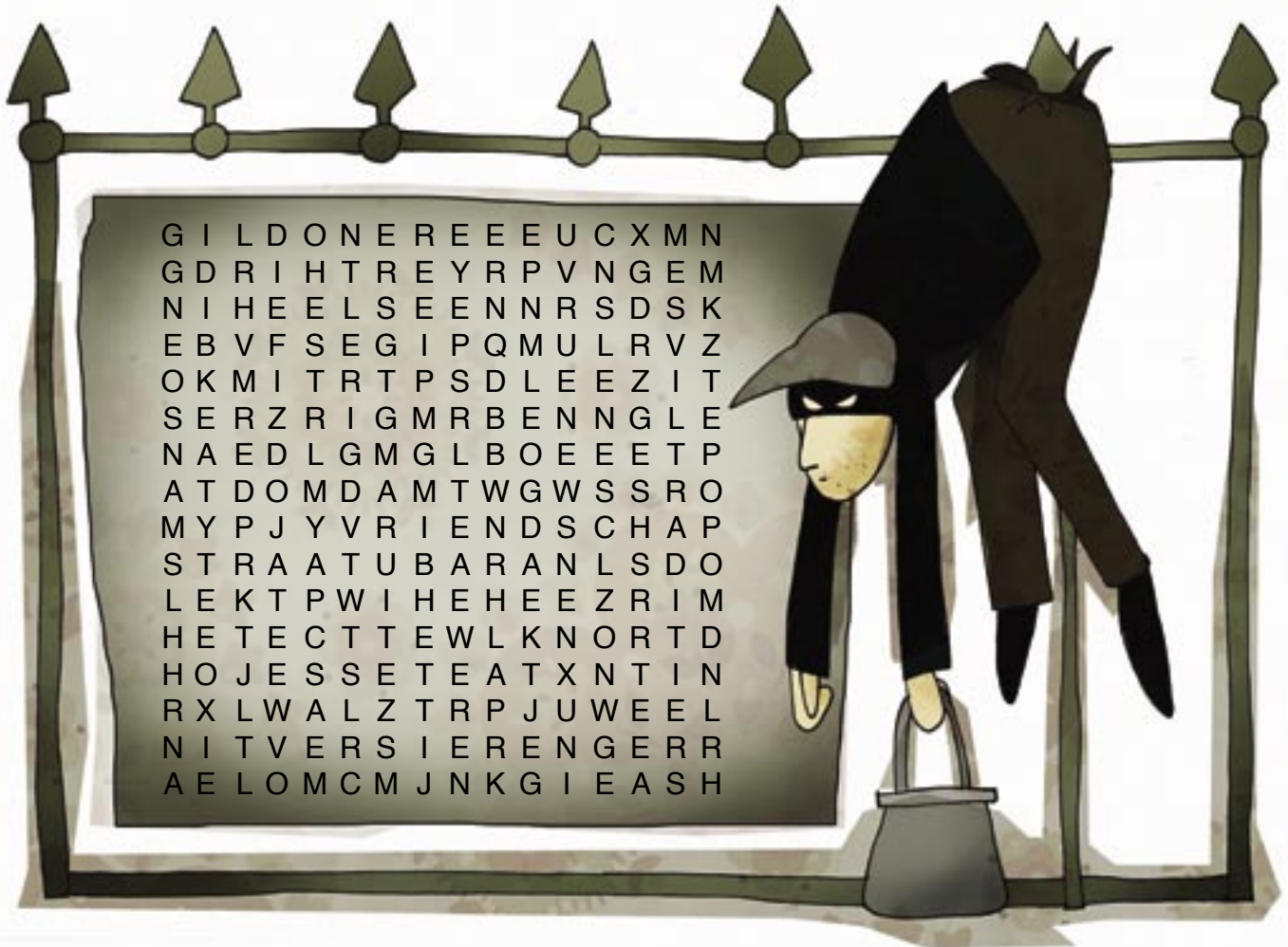

WERKBLAADJE 14

Samen met Niels maakte ik een tekening van de dief op het hek. Zo willen we het mirakel nabouwen.

Zoek alle woorden die te maken hebben met een mirakel van de Virga Jesse in de woordzoeker.

Rot	Bewoners
Straat	Timmeren
Dief	Pop
Hek	Stelen
Virga	Hasselt
Jesse	Mirakel
Vasthangen	Traditie
Politie	Vriendschap
Juwel	Uitbeelden
Versieren	

WERKBLAADJE 15

Niels timmert ijverig. Hij gaat alle houten latjes die op de tekening staan aan elkaar vastmaken.

Help hem met volgende rekenoefeningen:

Elk houten latje is 10 cm hoog. Hoe hoog is het houten hek, waaraan de dief blijft hangen?

Het hek wordt op een grote houten balk geplaatst. Hoe hoog moet die balk zijn om ervoor te zorgen dat het hek 2 m hoog wordt?

De juwelen wegen 15 kg. De dief weegt 80 kg. De ladder van de politie kan maar 90 kg dragen. Moet de dief de zak met juwelen eerst afgeven voor hij op de ladder gaat, of niet? Waarom?

WERKBLAADJE 16

Klaas gaat naar huis en gaat slapen. Hij droomt dat iedereen die hij kent meedoet aan de feesten.

Klaas staat samen met Niels en Gilbert aan het hek dat ze timmerden. De processie komt door hun straat en Klaas ziet dat zijn oma meestapt. Zijn ouders en juf Anita komen kijken naar de processie.

Bij wie zou jij willen aansluiten? Wil jij meehelpen met de versiering van de straat, meelopen in de processie of liever naar dat alles kijken? Teken jezelf naast een personage.

COLOFON

Deze lesmap is een uitgave van de Erfgoedcel Hasselt en Het Stadsmus.

Auteurs	Véronique Bruninx, Griet Heitzmann, Tine Rock
Coördinatie	Véronique Bruninx, Griet Heitzmann, Hanne Indekeu, Tine Rock, Joke Smets
Vormgeving	Barbara Oyen
Fotomateriaal	Documentatiecentrum Virga Jessefeesten
Met dank aan	Gilbert Govaerts, Riet Jeurissen, John Martens, Els Vinckx, Villa Basta
	De studenten lerarenopleiding: Dominique Adamczyk, Gudrun Breesch, Loes Cools, Azer Demirci, Jan Dewit, Carmen Janssen, Stefanie Kerkhofs, Rachele La Monaca, Ellen Ooijen, An Pelgrims, Ann Piccart, Marieke Ramaekers, Dorien Schraepen, Sharon Spierts, Timothy Tonon, Hanne Van Rompaey
VU	Hilde Claes, Groenplein 1, 3500 Hasselt
Druk	Egberghs
Oplage	40 ex.
ISBN-Nr	978 90 78 46 53 31
Wettelijk Depotnummer	2010/10.771/1